

KLAGANDE

Socialnämnden i Bodens kommun
961 86 Boden

MOTPART

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Förvaltningsrätten i Luleås dom den 14 juni 2011 i mål nr 108-11,
se bilaga

SAKEN

Personlig assistans enligt 9 § 2 lagen (1993:387) om stöd och service till
vissa funktionshindrade, LSS

KAMMARRÄTTENS AVGÖRANDE

Kammarrätten avslår överklagandet.

YRKANDEN M.M.

Socialnämnden yrkar att kammarrätten ändrar förvaltningsrättens dom och fastställer nämndens beslut. Till stöd för talan anför nämnden följande. _____ har enligt nämnden ett mycket begränsat behov av personlig assistans vid toalettbesök, hjälp med knappar, dragkedjor och skosnören samt att kommunicera med andra barn eller okända på fritiden. Dessa behov uppgår till 9,81 timmar per vecka. Förvaltningsrätten har i sin dom uppgett att övriga behov faller under föräldraansvaret. Denna dom skiljer sig från tidigare praxis där en person för att beviljas insatsen personlig assistans ska ha ett rätt omfattande hjälpbehov med sina personnära behov. Tidigare praxis har också inneburit att en person som beviljats personlig assistans för sina grundläggande behov även ska få andra behov av servicekaraktär eller ledsagning tillgodosedda inom insatsen. När assistansen får en så liten omfattning uppfattas den snarare som en ekonomisk kompensation till familjen än en faktisk hjälp. Det kan inte vara lagstiftarens mening att insatsen skulle få den inriktningen.

behov av mer omfattande hjälp vid några grundläggande behov skulle kunna tillgodoses av föräldrarna genom ett utökat föräldraansvar som skulle kunna kompenseras ekonomiskt genom vårdbidrag. Familjen skulle kunna stöttas upp med avlösning i omvårdnaden eller genom korttidsvistelse både som avlösning för föräldrarna och som aktivering för

bestrider bifall till överklagandet och anför sammanfattningsvis följande. Hans behov av personlig assistans är 91 timmar per vecka och föräldraansvaret kan varken täcka detta eller utökas. Socialnämnden har den 26 januari 2012 beslutat om 10,81 timmars personlig assistans per vecka. Det är hans behov som ska ligga i fokus

och han och hans föräldrar motsätter sig att orsaken/motivet till ansökan skulle vara familjens ekonomi. Han hänvisar även till all dokumentation och argumentation som finns i kammarrättens mål nr 1897-11 angående ansökan om assistansersättning.

Socialnämnden yttrar därefter sammanfattningsvis följande. Nämnden beviljade efter förvaltningsrättens dom [redacted] personlig assistans med 9,81 timmar per vecka, i enlighet med den beräkning av tid som Försäkringskassan gjort i samband med prövning av hans rätt till assistansersättning. Av förvaltningsrättens dom framgår att tiden för varma bad inte ska tas med som grundläggande behov. Denna del (en timme per vecka) avslogs därför tillsammans med de övriga ansökta timmarna som tillgodoses med föräldraansvaret och beviljat vårdbidrag. Detta avslag överklagades av [redacted] och förvaltningsrätten ändrade i dom den 17 januari 2012 i mål nr 1486-11 nämndens beslut endast på så sätt att han beviljades personlig assistans med ytterligare en timme per vecka. Domen överklagades inte av socialnämnden då nämnden beviljats prövningstillstånd i nu aktuellt mål gällande [redacted] rätt till personlig assistans överhuvudtaget.

SKÅLEN FÖR KAMMARRÄTTENS AVGÖRANDE

Vid tidpunkten för socialnämndens beslut var [redacted] knappt sex och ett halvt år gammal. Han hade då ett behov av praktisk hjälp med de grundläggande behoven och med kommunikation, även det ett grundläggande behov, som översteg det hjälpbehov ett barn i hans ålder utan funktionshinder normalt sett har. Detta extra hjälpbehov kan på grund av sin omfattning inte anses ingå i det föräldraansvar som föräldrabalken kräver av ett barns vårdnadshavare. Överklagandet ska därför avslås.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga B (formulär 1).

Christer Sjödin
kammarrättslagman
ordförande

Torbjörn Helin
kammarrättsråd
referent

Gunilla Ericsson
kammarrättsråd

Erika Tegström
föredragande

**FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I LULEÅ**

Föredragande: S. Morén

DOM
2011-06-14
Meddelad i
Luleå

Bilaga A

Mål nr
108-11
D4

KLAGANDE

MOTPART

Socialnämnden i Bodens kommun
961 86 Boden

ÖVERKLAGAT BESLUT

Socialnämnden i Bodens kommun, beslut den 21 december 2010, dnr
2011:2

SAKEN

Personlig assistans enligt 9 § 2 lagen (1993:387) om stöd och service till
vissa funktionshindrade, LSS

FÖRVALTNINGSRÄTTENS AVGÖRANDE

Förvaltningsrätten bifaller överklagandet delvis på så sätt att det fastställs
att : har rätt till personlig assistans för sina grundläggande be-
hov utöver föräldraansvaret. Han har behov av personlig assistans vid full-
görande av den personliga hygien, av- och påklädning samt vid kommu-
nikation.

Handlingarna i målet lämnas åter till socialnämnden i Bodens kommun för
fortsatt utredning om omfattning av insatsen samt beslut.

YRKANDEN M.M.

Socialnämnden har avslagit : ansökan om personlig assistans
med motiveringen att hans behov av stöd, hjälp och tillsyn i hans vardagli-

Dok.Id 14867

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 849	Skeppsbrogatan 41	0920-29 54 90	0920-29 54 98	måndag – fredag
971 26 Luleå		E-post: forvaltningsrattenilulea@dom.se		09:00-12:00
		www.dom.se		13:00-16:00

ga situationer tillgodoses genom föräldraansvaret, beviljat vårdbidrag samt stöd under skoltid.

I överklagandet har yrkat att han ska beviljas personlig assistans under hela sin vakna tid, vilket motsvarar 13 timmar per dag samt anfört bl.a. följande. Hans diagnos innebär att den utvecklingsstörning som han har, gradvis kommer att förvärras. Han klarar inte rent motoriskt att utföra hela sin ADL. Han behöver även hjälp att kontrollera sin astma, då han inte säger till när han behöver medicin eller självmant går undan det som framkallat anfall. Den aktiva tillsynen måste räknas in i bedömningen av hans behov, eftersom han behöver ett vuxenstöd i alla situationer. Socialnämndens sätt att räkna och bedöma hans hjälpbehov kontra föräldraansvaret känns långt ifrån verklighetsförankrat eller rimligt. Föräldraansvaret kan inte täcka in hans behov av hjälp.

Socialnämnden har motsatt sig att det överklagade beslutet ändras och anfört bl.a. följande. Nämnden bedömer inte att är i sådant behov av aktiv tillsyn som får anses ingå i de grundläggande behoven. Han har ett större hjälpbehov än jämnåriga men behovet av hjälp med de grundläggande behoven är däremot begränsat. Det behov av hjälp som i övrigt beskrivs i ärendet bedöms inte vara av karaktären att det förutsätter ingående kunskaper om honom, utan är huvudsakligen av tillsyns-, motivations- och aktiveringskaraktär. Behov av motivations- och aktiveringsinsatser utgör normalt inte grundläggande behov.

UTREDNINGEN I MÅLET

Aktuella bestämmelser och förarbeten

I 1 § LSS anges vilka personer som omfattas av lagen, den s.k. personkretsen. Dit hör bl.a. personer med utvecklingsstörning, autism eller autismsliknande tillstånd.

Personer som anges i 1 § har enligt 7 § LSS rätt till insatser i form av särskilt stöd och särskild service enligt 9 § första stycket 1–9, om de behöver sådan hjälp i sin livsföring och om deras behov inte tillgodoses på annat sätt. Dit hör biträde av personlig assistent eller ekonomiskt stöd till skäliga kostnader för sådan assistans.

Enligt 9 a § LSS avses med personlig assistans personligt utformat stöd som ges av ett begränsat antal personer åt den som på grund av stora och varaktiga funktionshinder behöver hjälp med sin personliga hygien, måltider, att klä av och på sig, att kommunicera med andra eller annan hjälp som förutsätter ingående kunskaper om den funktionshindrade (grundläggande behov). Den som har behov av personlig assistans för sina grundläggande behov har även rätt till personlig assistans för andra personliga behov om behoven inte tillgodoses på annat sätt.

Av lagens förarbeten (prop.1992/93:159 s. 176) framgår att personlig assistans bör vara förbehållen den som behöver hjälp med mycket krävande och personliga angelägenheter som att sköta sin hygien, att äta m.m. Av senare lagmotiv (prop.1995/96:146 s. 20) framgår att behov av insatser för att förmå en person att klä på sig, äta etc. inte berättigar till personlig assistans.

Enligt 6 kap. 1 § föräldrabalken har barn rätt till omvårdnad, trygghet och en god fostran. Enligt 2 § samma lag har den som har vårdnaden om ett barn ett ansvar för barnets personliga förhållanden och ska se till att barnets behov enligt 1 § blir tillgodosedda. Vårdnadshavarna svarar även för att barnet får den tillsyn som behövs med hänsyn till barnets ålder, utveckling och övriga omständigheter.

Praxis

Vad gäller tillsyn så har hjälpbehov som avsett enbart åtgärder för att aktivera och motivera den funktionshindrade inte ansetts avse de grundläggande behoven (RÅ 1997 ref. 28). Rätt till assistans har dock förelegat när den funktionshindrade, i huvudsak på grund av sitt psykiska tillstånd, krävt sådan aktiv tillsyn som närmast haft karaktär av övervakning (RÅ 1997 ref. 23 I).

Beträffande föräldraansvaret framgår av det sistnämnda rättsfallet att det normala föräldraansvaret ska beaktas vid bedömningen av ett barns behov av personlig assistans på så sätt att det endast är hjälpbehov som går utöver vad som är normalt för ett barn i motsvarande ålder som ska läggas till grund för bedömningen av behovet av personlig assistans.

Föräldraansvaret i förhållande till barns kommunikationsproblem och behov av tillsyn har vidare bedömts av Högsta förvaltningsdomstolen (RÅ 2010 ref. 17). När det gäller frågan om kommunikationsmöjligheter uttalade Högsta förvaltningsdomstolen följande. Om barnet är i den åldern att ett barn i samma ålder utan funktionshinder obehindrat kan kommunicera med andra utan att behöva sina föräldrars medverkan, ska något föräldraansvar inte beaktas vid bedömningen av hjälpbehov vid kommunikation. Vidare ska tillsynsbehovet bedömas i förhållande till jämnåriga utan funktionshinderns behov av aktiv tillsyn.

Medicinsk utredning

I intyg av överläkaren _____, specialist i barnneurologi med rehabilitering, Sunderby sjukhus, den 15 februari 2011 uttalas bl.a. följande.

_____ har en ärftlig ämnesomsättningsrubbning som medför en utvecklingsstörning och olika funktionsnedsättningar, AGU. Sjukdomen är progressiv. Han är nu i behov av aktiv tillsyn. Han kan inte kommunicera och han kan därför bli missförstådd. Han är långt ifrån åldersadekvat och han

är inte självgående. Han är rörlig och samtidigt saknar han förmåga att beräkna skador. Han kan också av missbedömning skada både sig själv och andra samt föremål. behöver en övergripande och aktiv tillsyn som vida överskrider det som normalt krävs av föräldrar till barn i motsvarande ålder. Tillståndet är livsvarigt och har en progressiv karaktär.

I utlåtande av _____, leg. logoped, Barnhabiliteringen, Sunderby sjukhus den 20 maj 2010 anges bl.a. följande om _____ har en kraftig generell språkstörning. Detta innebär svårigheter på samtliga språkliga nivåer, nämligen svårigheter med uttal, språkljud, grundläggande språkliga begrepp, ordförråd, grammatik, språklig medvetenhet samt språkförståelse. Svårigheterna med bl.a. språkljud samt att samordna talrörelserna gör _____ svårförståelig, framför allt för utomstående. _____ använder TAKK-tecken som alternativ och kompletterande kommunikation. Det är därför av stor vikt att _____ vistas i en miljö där det är självklart att omgivningen har kunskap om samt använder TAKK.

I ett äldre intyg från överläkaren _____ specialist i barnneurologi med rehabilitering, Sunderby sjukhus, den 16 april 2008 beskrivs sjukdomens huvuddrag mer generellt. Barn med diagnosen AGU föds till synes friska och har som små barn en normal utveckling. Relativt tidigt börjar symtom märkas. Man noterar en avstannande utveckling och utvecklingsstörningen blir successivt tydlig. Från ca 14-års ålder sker en tillbakagång och förlust av funktioner upp i vuxen ålder med allt större omvårdnadsbehov. Huvuddragen i sjukdomen innebär bl. a. följande. Tidig infektionskänslighet, utvecklingsstörning och en successiv förlust av funktioner. ADL-funktioner såsom möjlighet att själv klara hygien, toalettbesök etc. kräver stöd av annan person. Motoriken hos de med sjukdomen betraktas som klumpig med snubblighet och koordinationsproblem, även motoriken för talet påverkas vilket leder till talsvårigheter. Sjukdomen leder även till ökad stelhet i leder och skolios. Ögon och hörselorgan kan komma att på-

verkas, vilket kan medföra synnedsättning respektive hörselnedsättning. Ofta ingår ljudkänslighet vilket även noterats av föräldrarna. Sömnstörning finns i sjukdomsbilden. Urinvägsproblem och mag-tarmproblem förekommer i sjukdomsbilden.

SKÄLEN FÖR FÖRVALTNINGSRÄTTENS AVGÖRANDE

Det är ostridigt i målet att _____ tillhör personkretsen i 1 § 1 LSS. Han är därmed berättigad till insatser enligt 7 § LSS. Frågan i målet är om _____ ska ha rätt till insatsen personlig assistans.

Av utredningen i målet framkommer bl.a. följande. _____, som har fyllt sex år, har diagnosen AGU, vilket medför en utvecklingsstörning och olika funktionsnedsättningar. Sjukdomen innebär en successiv försämring. _____ har svårigheter att se konsekvenser av sitt handlande i vardagen och är mycket aktiv. Han har svårigheter med sin kommunikation och klarar endast ett fåtal ord och tecken med sin omgivning. _____ har även behov av praktisk hjälp i sin vardag i olika avseenden. Från den 1 oktober 2010 är _____ inskriven på särskolan årskurs 1.

Inledningsvis konstaterar förvaltningsrätten att hjälp i form av påputtning och motivation för att en person ska utföra sin ADL ses, enligt praxis, inte som ett sådant grundläggande behov som berättigar till personlig assistans, således inte heller i _____; fall.

Personlig hygien

Med hjälp med personlig hygien avses bl.a. hjälp med att tvätta sig, att duscha och hjälp med toalettbesök. Det handlar om mycket integritetskänsliga situationer. Det är normalt förekommande för ett barn i motsvarande ålder att behöva hjälp för sin personliga hygien. Det framgår av handlingarna att _____ fortfarande behöver hjälp och övervakning under hela toalettbesöket. Förvaltningsrätten anser att detta är något som en sexåring

utan funktionsnedsättning normalt skulle kunna klara på egen hand. Hjälpen med toalettbesök ska därför räknas som ett grundläggande behov. Duschning i rimlig omfattning är något som ska bedömas ingå i föräldraansvaret för en sexåring, ett grundläggande behov kan därför anses finnas endast för den extratid som beror på hans funktionshinder. I övrigt vad gäller hygien, såsom tandborstning, får det, med hänsyn till ålder, anses innefattat i föräldraansvaret. När det gäller behov av hjälp med sin personliga hygien har det vidare anförts att han badar i varmbad för att motverka stelhet. Enligt förvaltningsrättens mening ingår dessa aktiviteter inte i den personliga hygien utan i stället i den behandling och träning som behöver.

Måltider

För att behovet av hjälp med måltider ska betraktas som ett grundläggande behov, krävs att behovet är av mycket personlig karaktär. Hjälp ska behövas för att inta födan. Det framgår av handlingarna att äter själv om maten är finfördelad och i ämperatur men att han lätt sätter för mycket mat i munnen, vilket leder till felsväljningar och att han hostar eller spottar ut maten. Han behöver således viss hjälp och tillsyn vid måltiderna. Det behov av hjälp han har i dagsläget anser förvaltningsrätten inte vara av sådan personlig karaktär, att det ska ses som ett grundläggande behov.

På- och avklädning

När det gäller grundläggande behov av hjälp med av- och påklädning, omfattas endast momentet att klä av och på sig, inte momentet med iordningläggande av kläder. Ett behov av mycket personlig karaktär måste finnas för att behovet av hjälp ska betraktas som ett grundläggande behov. En sexåring borde kunna klä sig själv. Översynen att välja lämpliga kläder och hjälp med svårare skor bedöms däremot ingå i normalt föräldraansvar.

kan ta på och av framlagda kläder efter viss guidning. Han har dock ett direkt hjälpbehov med knappar, skosnören och blixtlås. Det fak-

tiska hjälpbehovet han har anser förvaltningsrätten gå utöver normalt föräldraansvar och därmed finns ett grundläggande behov i denna del.

Kommunikation

Det framgår av utredningen att [redacted] allt mer använder ljudligt tal men att det kan vara svårt att förstå honom då ordföljden blir fel och talet är mycket otydligt. Han förstår korta meningar men det kan i flera lägen vara nödvändigt att använda TAKK-tecken. [redacted] är sex år och frågan blir då i vilken mån hans behov av hjälp med kommunikationen omfattas av föräldraansvaret. All kommunikation gentemot skola och myndigheter etc. anses rymmas inom normalt föräldraansvar. I skolan bedöms behovet av hjälp tillgodosett av personal där. En sexåring utan funktionshinder kan normalt sett ha allt från ringa till väldigt omfattande kontakter med andra människor och aktiviteter tillsammans med andra barn utanför skoltid. I dessa kontakter anser förvaltningsrätten att hjälpbehovet går utöver vad som är normalt för ett barn i motsvarande ålder och som inte har något funktionshinder. Därför får [redacted] behov av kommunikationshjälp på fritiden med utomstående och andra barn som inte förstår eller kan använda TAKK anses utgöra ett grundläggande behov som inte inryms i föräldraansvaret.

Annan hjälp som förutsätter ingående kunskaper om den funktionshindrade

En sexåring utan funktionshinder får anses ha ett visst behov av tillsyn. Det kan delvis vara fråga om sådan aktiv tillsyn som [redacted] behöver. Graden av aktiv tillsyn torde variera mycket från barn till barn. Den tillsyn som behövs är dock inte av den art att det kan likställas med aktiv övervakning. Tillsynen ses därför inte som ett grundläggande behov.

[redacted] har vidare behov av behandling i form av varma bad för att motverka stelhet. Han behöver även smörjas för att motverka torr hud. Förvaltningsrätten konstaterar att underlaget inte närmare beskriver hur de varma baden eller insmörjningen ska utföras och inte heller om det krävs ingåen-

de kunskaper om för att det ska kunna utföras på ett korrekt sätt. Det finns därför, enligt förvaltningsrättens bedömning, inte tillräckligt stöd för att hans behov av hjälp vid dessa behandlingar ska beaktas som sådan hjälp som kräver ingående kunskap om honom och därför skulle medräknas som grundläggande behov. Övriga anförda hjälpsituationer, såsom exempelvis vid medicinering, faller enligt förvaltningsrätten inom föräldraansvaret.

Förvaltningsrättens bedömning

Enligt förvaltningsrättens mening ger det som framgår av handlingarna i målet vid handen att i viss omfattning har behov av hjälp för de grundläggande behoven. Till en del ansvarar dock föräldrarna för tillgodoseendet av grundläggande behov. De situationer där behovet ska anses gå utöver föräldraansvaret är vid vissa moment av den personliga hygien, vid den faktiska av- och påklädningen samt vid kommunikation.

Förvaltningsrätten har i dom avseende assistansersättning, meddelad den 14 juni 2011, mål nr 632-11, noterat att Försäkringskassan bedömt att grundläggande behov bör anses uppgå till i vart fall 10,8 timmar i veckan.

I nuläget anser förvaltningsrätten att är berättigad till personlig assistans endast för viss del av sin ADL samt kommunikation. Eftersom det inte skett någon utredning av socialnämnden av tidsomfattningen för de olika momenten i vardag, överlämnar förvaltningsrätten handlingarna till socialnämnden för en sådan utredning samt nytt beslut beträffanden ansökan om personlig assistans. Förvaltningsrätten bifaller överklagandet på så sätt att på grund av sina funktionshinder fastställs ha hjälpbehov för sina grundläggande behov som går utöver det normala föräldraansvaret. Det får ankomma på socialnäm-

den att utreda och beräkna samt besluta närmare omfattning av denna insats.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga (DV 3109/1 C)

R Hirvelä

I avgörandet har även tre nämndemän deltagit. Enhälligt.